

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
BAŞKANLIĞI
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2024/2165
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.03.2025/56
Karar Numarası : 2025/134
Başvuran : S.K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
2- İzmir Valiliği İl Jandarma Komutanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; sürekli engellilik hali olduğu için ilaç kullanmak zorunda olduğu, ancak ilacını alabilmesi için hastaneye sevkinin gerçekleştirilmediği, ayrıca sağ gözünde % 80 oranında görme kaybının olduğu, buna ilişkin hastaneden sağlık kurulu raporu alma talebinin yerine getirilmediği ve İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmasına gitmesi engellenerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;
- Sağlık raporu kapsamında sürekli engellilik halinin mevcut olduğunu,
 - Beli kırık ve felçli durumda olduğundan ilaç kullandığını ancak hastaneye sevki yapılmadığı için ilaçlarını alamadığını,
 - Sağ gözünde % 80 oranında görme kaybı yaşadığını, bu konuda hastaneye sevki için 4 ay süreyle bekletildiğini,
 - Ceza İnfaz Kurumu İkinci Müdürünün sağlık raporu alabilmesi maksadıyla hastaneye sevki için 14/2/2024 tarihinde Kurum revirine yazı yazdığını, ancak buna rağmen hastaneye sevkini gerçekleştirilmediğini,
 - 13/8/2024 tarihinde İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmasına katılmasını engellemek için hasta nakil aracı yerine ring aracına bindirilmeye çalışıldığı, duruşmaya bizzat katılımı engellenerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.
3. Muhatap İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;
- Başvurana ilişkin olarak Kurum revirine ulaşan herhangi bir yazının olmadığı,
 - Ceza İnfaz Kurumunun bağlı olduğu İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde 8 ceza infaz kurumunun ve yaklaşık 10.000 mahpusun sevk işlerinin aynı Kampüs Jandarma Komutanlığı tarafından yapıldığı, bu nedenle hastaneye sevklerde Ceza İnfaz Kurumunun sorumlu tutulamayacağı gecikmelerin olabildiği,
 - Başvuranın 2/1/2024 tarihinde Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Üroloji Polikliniğine, 9/1/2024 tarihinde Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Diyetisyen ve Nöroloji Polikliniklerine,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

3/7/2024 tarihinde Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüs Devlet Hastanesi Göz ve Dahiliye Polikliniklerine, 12/8/2024 tarihinde Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Göz ve Kardiyoloji Polikliniklerine, 10/10/2024 tarihinde Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Nöroloji Sağlık Kuruluna sevk edilerek muayene edildiği, ayrıca Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Göz Polikliniğinden başvuranın ameliyatı için randevu tarihi beklenildiği,

ç. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumlarında bulunduğu 2018-2024 yılları arasında 400 adet üzerinde sağlık belgesi düzenlenip işlem tesis edildiği, Adalet Bakanlığının talimatı ile 8 defa tıbbi durumuna uygun Ceza İnfaz Kurumlarına nakil işleminin gerçekleştirildiği, başvuranın Kurumda barındırıldığı süreler içerisinde Kurum hekimi tarafından 60 defa muayene edildiği, toplamda 40 adet ilaç reçetesi düzenlendiği,

d. Başvuranın Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sağlık dosyası evrakları içerisinde hastane, mahkeme vb. kurumlara hasta nakil aracı ile gideceğine dair bir raporun ya da yazının bulunmadığı, bu husus ile ilgili aile hekimi tarafından günlük rapor düzenlendiği, il içi sevklerde yolculuk raporuna gerek olmadığı, başvuranın 13/8/2024 tarihinde saat 14:00'da İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesinde gerçekleştirilecek olan duruşmasına ring aracı ile gitmek istememesi üzerine 13/8/2024 tarihinde saat 14:30'da Kurumun Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odasında İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan duruşmaya katıldığı ve 17/12/2024 günü saat 11:20'ye tekrar duruşma günü verildiği, başvuranın duruşmasına katılmasını engelleyecek, hak kaybına veya mağduriyetine yol açacak herhangi bir işlemin gerçekleştirilmediği belirtilmiştir.

4. Muhatap İzmir Valiliği İl Jandarma Komutanlığından alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın talep ettiği hastane sevklerinde herhangi bir gecikmeye mahal verilmeksizin işlem tesis edildiği,

b. Aliğa Ceza İnfaz Kurumları kampüsünde mahpusların sayıca fazla olması nedeniyle zaman zaman ufak çaplı gecikmelerin yaşanabildiği, ancak herhangi bir hak kaybına yol açılmaksızın ivedilikle işlem tesis edilmesi noktasında çaba sarf edildiği,

c. Başvuranın sık sık ve aynı iddiaların tekrarı biçiminde talep ve şikayetlerde bulunduğu, bu davranış biçiminin başvuran tarafından hukuki olmayan taleplerin yerine getirilmesi amacıyla gösterildiği,

ç. Hiçbir mahpusa ayrıcalık tanınmadan gerekli iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

5. Muhatap Kurumların cevabi yazılarına cevap olarak başvuran tarafından özetle;

a. Muhatap Kurumlar tarafından belirtilen hususların gerçeği yansıtmadığı,

b. İlk dilekçesinde belirttiği şikayetlerinin devam ettiği, mağduriyetlerinin giderilmediği ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

7. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler.

(2) Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

(...)"

8. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi

tutulamaz. (...)"

9. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

10. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

11. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

(4) *Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*

"(...)"

12. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."

13. Mezkûr Yönetmelik'in "*Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar*" başlıklı 40'inci maddesi şöyledir:

"(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

14. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

15. Aynı Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

"(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

17. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini re'sen incelemek, araştırmak,

karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini re'sen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

Başvuranın sağlık hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak;

18. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*İşkence yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

19. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir."

20. "*İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve mahkûmlara gerekli tıbbi yardımın sağlanması da insan onuruna yakışır koşulların sağlanması için gereklidir.*" (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 39).

21. Ceza infaz kurumunda tutulan mahpuslar bakımından Anayasanın 17'nci maddesi devlete kişilerin insan onuru ile bağdaşır koşullarda tutulmalarını sağlama ve infazın yöntemi ile infaz sürecindeki davranışların mahpusları ceza infaz kurumunda kalma dolayısıyla zorunlu olarak ortaya çıkan sıkıntı ve üzüntü seviyesinden daha fazla bir ıstıraba maruz bırakmama pozitif yükümlülüğünü yüklemektedir (AYM, *Mete Dursun*, B. No: 2012/1195, 18/11/2015, para. 87).

22. Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (AYM, *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

23. Bir soruşturmanın başlatılabilmesi için öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddialar uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğinin tespit edilebilmesi için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen bir takım karinelere de oluşabilir. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğünün bulunduğu bahsedilebilir (AYM, *C.D. Başvurusu*, B. No: 2013/394, 6/3/2014, para. 28). Öte yandan bir şikâyet yapılmadığında bile kötü muameleyi gösteren yeterli belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır (AYM, *Cezmi Demir ve diğerleri*, B. No: 2013/293, 17/7/2014, para. 116).

24. Devletler işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde mahpusların alikonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

25. AİHM, sözleşmeci bir devletin makamlarının, vatandaşların tümüne sağlamakla yükümlü oldukları tıbbi tedaviyi vermeyi reddederek bir kimsenin hayatını tehlikeye attıkları kanıtlandığında AİHS'in 3'üncü maddesi açısından sorun doğurabileceğini belirtmektedir (AİHM, *Kıbrıs/Türkiye [BD]*, B. No: 25781/94, 12/5/2014, para. 219).

26. Bir mahpusun hekim tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalananın olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azerbaycan*, B. No: 9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para. 83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B. No: 72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

27. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine (CPT) göre; mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (CPT, *Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri Raporu*, Strazburg, 1993, s. 2).

28. Başvuranın mezkûr iddiası muhatap tarafından gönderilen ekler ile ilgili içtihatlar birlikte incelendiğinde; Kurum hekimi tarafından başvuranın ihtiyaç duyduğu ilaçların reçete edildiği, bu kapsamda başvuran adına 40 adet ilaç reçetesinin düzenlendiği, bunun dışında başvuranın rahatsızlıklarına ilişkin Kurum revirinde tedavi gördüğü ve ihtiyaç duyulması halinde hastaneye sevklerinin gerçekleştirildiği, sevklerde kimi zaman gecikme yaşanmasının makul gerekçelere dayandığı, öte yandan başvuranın 4 ay boyunca sevk edilmediği iddiasının somut bir dayanağının olmadığı, başvuranın sağlık dosyasının düzenli bir biçimde tutulduğu anlaşıldığından, söz konusu iddialar bakımından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

Başvuranın İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmasına gitmesinin engellenmesi suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak;

29. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

30. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin Kurumun görev alanına girmediği hükme bağlanmıştır.

31. İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin İhtiyari Protokolü (OPCAT)'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

32. Başvuranın duruşmaya katılımının engellendiği iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamında olduğu anlaşıldığından Kurumumuzun görev alanına girmediği, kaldı ki başvuran İzmir 7. Ağır Ceza Mahkemesinde 13/8/2024 tarihinde gerçekleşecek olan duruşmaya ring aracı ile gitmek istememesi nedeniyle duruşmaya bizzat katılamamış ise de SEGBİS üzerinden duruşmaya katılımının sağlandığı anlaşılmış olup söz konusu iddianın kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

33. Sonuç olarak ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında herhangi bir hak ihlalinin bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12/3/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye